

Wanda Roszkowska-Sykałowa, Czesław Zgorzelski

Sprawozdania z podróży naukowych

Biuletyn Polonistyczny 19/3 (61), 83-86

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

indywidualność realizująca własny program artystyczny.

Omawiano także twórczość Słowackiego w okresie genezyjskim, podkreślając odmienność postaw obu poetów wobec idei towianizmu, tu również znajdując argumenty na rzecz tezy przedstawionej przez referenta.

Innym szczegółowym zagadnieniem była dyskusja dotycząca osobowości Słowackiego, który z eleganta i człowieka nie stroniącego od ludzi przekształcił się w ascetycznego mnicha. Stwierdzano, iż o tej zmianie zdecydowała również nie przemiana postawy, ale nasilanie się cech obecnych już we wczesnej młodości poety.

Mgr Małgorzata Masalska

Tekst referatu "czwartkowego" prof. Jerzego Ziomka: "Semiotyka teatru", wygłoszonego dnia 11 marca 1976, został opublikowany w "Tekstach" 1976, nr 2.

Tekst referatu doc. dra hab. Edwarda Balcerzana: "Poezja wobec wojny. Strategia zeznań poetyckich", wygłoszonego dnia 25 marca 1976 r., został opublikowany w "Nurcie" 1976, nr 5.

SPRAWOZDANIA Z PODRÓŻY NAUKOWYCH

Sprawozdanie z pobytu naukowego we Włoszech 22 – 26 X 1975

Wyjazd na sesję poświęconą problematyce społeczeństwa i kultury w epoce Ludwika Ariosta - Convegno "Società e cultura al tempo di Ludovico Ariosto" - pozostawał w związku z moim uczestnictwem z ramienia PAN w pracach badawczych podejmowanych z okazji pięćsetnej rocznicy urodzin poety, a odbywających się w latach 1974-1975. Tym razem organizatorami były region Reggio Emilia i miasto Ferrara, sesja zaś, w przeciwieństwie do Convegno Akademii Dei Lincei, miała charakter ściśle badawczy i dyskusyjny: celem jej było postawienie zagadnień życia ekono-

miczno-prawnego, problemów nurtujących ówczesne środowisko naukowe, głównie Ferrary i państwa esteńskiego, jak również stylu kultury dworskiej, we współzależności z miastem i uniwersytetem.

Każde z pięciu posiedzeń dotyczyło odrębnego kręgu problemowego: 1. Dwory i państwo książęce, 2. Instytucje kościelne a idee religijne, 3. Ziemia i życie gospodarcze, 4. Kultura filozoficzna i naukowa, 5. Dwór, scena, teatr, muzyka. Treści szczególnie instruktywne dla historyka kultury kryły się w referatach analizujących fermenty ideowe, intelektualne epoki Ariosta i najważniejszego z miast regionu, Ferrary.

Obrady podsumował profesor Uniwersytetu Mediolańskiego historyk Marino Berengo, wydobywając bardzo finezyjnie szczególność cechującą wskazane dziedziny życia społecznego i duchowego, stymulowane i poddane dominacji rodu Estów, zwłaszcza najwybitniejszych twórców potęgi, Borso I, Herkulesa I i Alfonsa I, oraz wskazując na obecność w nich wątku kulturowego typu "cavalleresco" - francuskiego. Ideowy tenor sesji przebijał się w zbliżeniach stanowisk metodologicznych ujawniających współzależność kultury, społeczeństwa, polityki.

Zakończenie obrad zbiegło się z zamknięciem obchodów ariostowskich w Zamku ferraryjskim, gdzie podkreślono udział trzech stolic europejskich: Paryża, Warszawy i Budapesztu.

Wystąpienie moje w ostatnim (25 X) dniu obrad grawitowało ku akcentom rocznicowym: mówiłam o "Czytelnikach »Orlanda szalonego« w dobie staropolskiej" na przykładzie odkrytych przeze mnie głos włoskich i polskich na włoskim wydaniu Valgrisięgo (1558) poematu, znajdującego się w zbiorach b. Biblioteki Miejskiej we Wrocławiu. Szesnaście stron w kopii kserograficznej przekazałam Bibliotece im. Ariosta w Ferrarze.

Księżę referatów otrzyma Biblioteka Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie.

Doc. dr hab. Wanda Roszkowska

Sprawozdanie z pobytu w Wilnie 21 XI   5 XII 1975

1. Wyjazd - finansowany przez Polską Akademię Nauk - miał na celu studia nad materiałami do życia i twórczości Mickiewicza oraz nad rękopisami filomatów i filaretów. Celem najważniejszym było jednak powtórne podjęcie poszukiwań trzech autografów poety zagubionych po wojnie w zbiorach wileńskich.

2. Pracowałem wyłącznie nad rękopisami przechowywanymi w następujących instytucjach: a) w Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk, gdzie korzystałem głównie z zespołu "Archiwum filomatów", z papierów po W. Horoszkiewiczównie i po ks. Żongołłowiczu, ze zbiorów dawnej Biblioteki Wróblewskich i in.; b) w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego, gdzie przejrzałem znajdujące się tam rękopisy filomatów, teki z listami do Lelewela oraz materiały do dziejów szkoły w Kownie w czasach przebywania tam Mickiewicza (m.in. bardzo obszerne sprawozdanie J. Chodźki z wizytacji szkoły w r. 1822); c) w Centralnym Archiwum Państwowym LSRR, gdzie z czterech zamówionych sygnatur odnaleziono w magazynie tylko dwie: akta procesu filomatów oraz papiery związane z działalnością cenzury wileńskiej w czasach młodości Mickiewicza.

3. Rezultaty poszukiwań ująć można w następujące grupy: a) Z autografów Mickiewicza znalazłem tylko jeden, dotychczas edytorsko nie opracowany - zawierający fragment wykładów poety o literaturze słowiańskiej zapisany w języku francuskim; poza tym udało się ujawnić kilka ówczesnych, nie znanych dotąd opisów wierszy z okresu wileńsko-kowieńskiego; wyszły też na jaw odnalezione po wojnie na Żmudzi litografie z połowy XIX w. powielające nielegalnie polskie wiersze patriotyczne; rzucają one ciekawe światło na dzieje recepcji Mickiewicza; b) Poczyłem obszerne wypisy z bogatego materiału rękopiśmiennego odnoszącego się do szkoły w Kownie, stosunków w niej panujących za czasów Mickiewicza i jego pracy nauczycielskiej (częściowo tylko wyzyskanego w szkicu Jonasa Riszkusa wydanej po litewsku w Wilnie w r. 1970); c) W papierach pofilomackich obu bibliotek i Archiwum wypłynęło trochę nie publikowanych i w większości nie znanych dotąd materiałów zarówno z okresu przed proce-

sem, jak z dziejów filomatów na zesłaniu (m.in. ciekawy list J. Jeżowskiego z pobytu w Szczorsach w r. 1820); d) Z zespołu rozpraw filomackich wynotowałem wiele bardzo interesującego i dotychczas nie uzyskanego materiału do rekonstrukcji świadomości literackiej przyjaciół Mickiewicza w zakresie pojęć genologicznych; e) W kilku przeglądanych zespołach natrafiłem przypadkowo na nie opublikowane listy Niemcewicza i Brodzińskiego oraz na autografy wierszy Syrokomli, Pola i Euzebiusza Słowackiego.

Dwutygodniowy okres okazał się zbyt krótki na opracowanie całego, dość bogatego zespołu rękopisów odnoszących się do dziejów i prac filomatów. Niektóre z nie wymienionych tu materiałów mogłem przejrzeć tylko pobieżnie.

Prof. Czesław Zgorzelski